

Rosella Postorino

Degustătoarele

Traducere din limba italiană de Beatrice Cristina Baci

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare:
Laurențiu Dulman

Design și ilustrație copertă: Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Mirela Voicu

Corectură:
Rodica Crețu
Irina Mușătoiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POSTORINO, ROSSELLA

Degustătoarele / Rossella Postorino ; trad. din italiană de Beatrice Baciu. -
București : Editura Trei, 2020
ISBN 978-606-40-0740-7

I. Baciu, Beatrice (trad.)

821.131.1

Titlul original: Le Assaggiatrici
Autor: Rosella Postorino

Copyright © 2018 by Rosella Postorino

Copyright © Editura Trei, 2020
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-0740-7

Partea întâi

1.

Am intrat pe rând. Așteptaserăm ore întregi afară, în picioare pe hol, și simțeam nevoia să stăm jos. Camera era mare, cu pereți albi. În centru, o masă lungă din lemn întinsă deja pentru noi. Ne-au făcut semn să luăm loc.

M-am așezat și am rămas așa, cu mâinile încrucișate pe burtă.

În fața mea, o farfurie de porțelan alb. Îmi era foame.

Celelalte femei s-au așezat în liniște. În total, eram zece.

Unele stăteau drept și grațios, cu părul prins în coc, altele se uitau în jur. Fata din fața mea își smulgea pielițele de la unghii, mărunțindu-le apoi cu dinții. Avea obraji moi, pătați de cuperoză. Îi era foame.

La unsprezece dimineața, eram deja flămânde. Nu din cauza aerului de țară sau a călătoriei cu autobuzul. Golul acela din stomac era frică. De ani întregi ne era foame și frică, iar când aroma mâncărilor ne-a ajuns sub nas, simțeam pulsul bătând în tâmpile și aveam apă în gură. M-am uitat la fata care avea cuperoză. Era stăpânită de aceeași dorință.

Fasolea verde fusese gătită în unt topit. Nu mai mâncasem unt de la nunta mea. Mă ustura nasul de la aroma ardeilor copti, aveam farfuria plină ochi și nu făceam altceva decât să mă holbez la ea. În farfuria fetei din fața mea, în schimb, era orez cu mazăre.

„Mâncați!“, ni s-a spus din colțul încăperii, pe un ton ce părea puțin mai mult decât o invitație, ceva mai puțin decât un ordin.

Puteau să vadă pofta în ochii noștri. Gurile deschise, respirația accelerată. Am ezitat. Nimeni nu ne-a urat poftă bună, așa că poate încă mai aveam timp să mă ridic, să mulțumesc, găinile au fost generoase în această dimineață, un ou este suficient pentru mine astăzi.

Am numărat din nou comesenele. Eram zece, deci nu era Cina cea de Taină.

„Mâncați!“, ni s-a repetat din colțul încăperii, dar eu înfulecasem deja o păstaie și îmi simțeam sângele cum urcă și coboară din cap până în picioare, simțeam bătăile inimii domolindu-se. Ce festin mi-ai pregătit! Ardeii ăștia sunt atât de dulci! Un ospăț pentru mine — o masă de lemn, nici măcar o față de masă deasupra, porțelan de Aachen și zece femei. Dacă am purta vâl, am arăta ca niște călugărițe. Cantina călugărițelor care au făcut jurământ de tăcere.

La început, am luat câțiva dumicați, ca și cum nu am fi fost obligate să înghițim tot, ca și cum am fi putut refuza această mâncare, acest prânz care nu era pentru noi, care ni se cuvenea întâmplător, după cum tot întâmplător eram vrednice să ne așezăm la masa lui. Apoi însă mâncarea a început să alunece pe esofag, ajungând în acea gaură, în stomac, și cu cât îl umplea mai mult, cu atât gaura se lărgea, cu atât strângeam mai tare furculițele. Ștrudelul de

mere era atât de bun, încât brusc mi-au dat lacrimile. Atât de bun, încât băgam în gură bucăți din ce în ce mai mari, înghițindu-le una după alta, până când am dat capul pe spate și mi-am tras sufletul sub ochii inamicilor mei.

Mama obișnuia să spună că, atunci când mănânci, te lupți cu moartea. A spus asta chiar înainte de Hitler, când mergeam la școala elementară numărul 10 din Braunsteingasse, în Berlin, iar Hitler încă nu exista. Îmi lega funda la șorțuleț și îmi dădea ghiozdanul, spunându-mi să fiu atentă când mănânc la prânz, să nu mă înec. Acasă, aveam prostul obicei de a vorbi non-stop, chiar și cu gura plină; trăcănești prea mult, îmi spune, iar eu mă înecam, tocmai pentru că mă făcea să râd tonul acela dramatic, metoda ei educațională bazată pe amenințarea cu dispariția. De parcă fiecare gest de supraviețuire ne-ar expune pericolului de moarte. Viața era periculoasă, lumea întreagă — o ambuscadă.

După ce am terminat de mâncat, s-au apropiat doi soldați SS. Femeia din stânga mea s-a ridicat de pe scaun.

— Stai jos! Așază-te la loc!

Femeia a căzut înapoi pe scaun ca și cum ar fi fost împinsă.

Una dintre cozile împletite și răsucite în formă de melc în părțile laterale ale capului i s-a desprins din agrafă, legănându-se ușor.

— Nu aveți voie să vă ridicați! Veți rămâne aici, așezate la masă, până la noi ordine. În liniște!

Dacă mâncarea era contaminată, otrava avea să intre rapid în sânge.

Soldatul SS ne-a analizat pe fiecare în parte, pentru a ne testa reacțiile. Nu am scos niciun sunet. Apoi i s-a

adresat din nou femeii care se ridicase. Purta un *Dirndl*¹, poate în semn de respect.

— O oră va fi suficient, stai liniștită! i-a spus. După o oră, veți fi libere să plecați.

— Sau moarte, comentă o camaradă.

Am simțit cum mi se strânge cutia toracică. Fata care avea cuperoză și-a îngropat fața în palme, înăbușindu-și suspinele.

— Încetează! șuieră bruneta de lângă ea.

Dar deja plângeau și celelalte precum crocodilii sătui. Poate că era un efect al digestiei.

Am spus în șoaptă:

— Pot să te întreb cum te cheamă?

Fata care avea cuperoză nu și-a dat seama că vorbeam cu ea. Am întins brațul și i-am atins mâna. S-a întors, uitându-se la mine cu o expresie de neroadă. Îi plesniseră toate capilarele.

— Cum te cheamă? am repetat.

Neștiind dacă are voie să vorbească, fata s-a uitat la soldații din colțul încăperii, dar erau distrași. Era aproape douăsprezece și dădeau semne de oarecare toropeală. Poate că nu erau cu ochii pe ea.

— Leni, Leni Winter? a mormăit ea, ca și când ar fi fost o întrebare, dar era numele ei.

— Leni, eu sunt Rosa, i-am spus. În curând vom merge acasă, o să vezi.

Leni abia trecuse de vârsta adolescenței. Îți puteai da seama după coapsele ei dolofane. Avea fața uneia pe

¹ Rochie tradițională purtată la sărbători de femeile din Austria și Bavaria. (N.r.)

care nu o atinsese nimeni într-un hambar, nici măcar în inerția epuizantă a sfârșitului recoltei.

În '38, după plecarea fratelui meu Franz, Gregor m-a adus aici, la Gross-Partsch, să-i cunosc părinții. Se vor îndrăgosti de tine, îmi spunea, mândru de secretara berlineză pe care o cucerise și care se logodise cu șeful, ca în filme.

A fost plăcută călătoria aceea spre est, în atașul motocicletei. *Spre est noi călătorim*, spunea cântecul. Îl auzeam în difuzoare, nu doar pe 20 aprilie. Ziua de naștere a lui Hitler era în fiecare zi.

Era prima dată când mergeam cu feribotul și plecam din oraș cu un bărbat. Herta m-a lăsat să dorm în camera fiului său, iar pe el l-a trimis să doarmă la mansardă. După ce părinții lui au mers la culcare, Gregor a deschis ușa și s-a furișat în patul meu.

— Nu, am șoptit, nu aici.

— Atunci, hai în hambar!

Mi s-au umezit ochii.

— Nu pot, dacă ne vede mama ta?

Nu mai făcusem dragoste. Nu mai făcusem dragoste cu nimeni.

Gregor mi-a mângâiat buzele ușor, desenându-le conturul, apoi a apăsat cu vârful degetelor din ce în ce mai tare, până când mi-a dezvelit dinții, până când mi-a deschis gura, strecurând înăuntru două degete. Le simțeam uscate pe limba mea. Aș fi putut să strâng maxilarul, să-l mușc. Gregor nici măcar nu se gândise la asta. A avut mereu încredere în mine.

Peste noapte, nu m-am putut abține, am urcat în mansardă și de data asta am fost eu cea care a deschis ușa. Gregor dormea. Mi-am apropiat buzele întredeschise de ale sale, contopindu-mi respirația cu a lui, iar el s-a trezit.

— Voi ai să știi cum miroș când dorm? m-a întrebat zâmbind.

I-am strecurat unul, apoi două, apoi trei degete în gură, saliva umezindu-mi degetele. Asta era iubirea: o gură care nu mușcă. Sau posibilitatea de a mușca perfid, ca un câine care se întoarce împotriva stăpânului.

Purtam colierul cu pietre roșii, când, la întoarcerea cu feribotul, m-a luat pe după gât. Nu s-a întâmplat în hambarul părinților săi, ci într-o cabină fără hublou.

— Trebuie să plec de aici, a murmurat Leni.

Am auzit-o doar eu. Bruneta de lângă ea avea pomeți osoși, părul lucios și privirea aspră.

— Șșș, am spus, mângâind mâna lui Leni.

De data asta nu s-a împotrivit.

— Mai avem douăzeci de minute, aproape s-a terminat.

— Trebuie să plec de aici, a insistat ea.

Bruneta a privit-o pieziș.

— Chiar nu poți să taci, nu? a muștrat-o, dându-i un ghiont.

— Las-o în pace! am zis aproape urlând.

Soldații SS s-au întors spre mine.

— Ce se întâmplă?

Toate femeile s-au întors spre mine.

— Vă rog, a spus Leni.

Un soldat SS s-a apropiat de ea. A strâns-o de braț și i-a șoptit ceva la ureche. Ceva ce nu am auzit, dar care i-a schimonosit chipul până la desfigurare.

— Te simți rău? a întrebat un alt soldat.

Femeia în *Dirndl* a sărit din nou în picioare.

— Otrava!

S-au ridicat și celelalte, în timp ce lui Leni îi venea să vomite. Soldatul SS s-a îndepărtat la timp, pentru ca Leni să vomite pe podea.

Soldații au fugit afară, l-au strigat pe bucătar, l-au interogat.

Führerul avea dreptate, englezii încercau să-l otrăvească. Femeile se îmbrățișau, altele plâneau cu fața la perete, bruneta se învârtea de colo-colo cu mâinile în șolduri, scoțând un sunet ciudat pe nas. M-am dus la Leni și i-am ținut fruntea.

Femeile se țineau de burtă, dar nu aveau crampe. Își potoliseră foamea și nu erau obișnuite cu asta.

Ne-au ținut acolo mai bine de o oră. Au șters podeaua cu ziare și cu o cârpă umedă. A rămas în urmă o duhoare înțepătoare. Leni nu a murit, doar s-a oprit din tremurat. Apoi a adormit cu capul pe masă, cu mâna într-a mea și cu obrazul lipit de braț, ca o fetiță. Îmi simțeam stomacul strângându-se și bolborosind, dar eram prea obosită ca să mă agit.

Gregor se înrolase. Nu era un nazist. Nu am fost niciodată naziști. Când eram mică nu voiam să intru în *Bund Deutscher Mädel*². Nu îmi plăcea eșarfa neagră pe sub gulerul cămășii albe. Nu am fost niciodată o nemțoaică adevărată.

Când le-a fost clar că nu mai era niciun motiv de îngrijorare, soldații au trezit-o pe Leni, ne-au aliniat și ne-au condus către autobuzul care urma să ne ducă acasă. Stomacul meu nu mai bolborosea. Se lăsase cucerit. Corpul meu absorbise mâncarea Führerului. Mâncarea Führerului circula prin sângele meu. Hitler era în siguranță. Mie îmi era iarăși foame.

² Liga Fetelor Germane: organizație de tineret nazistă. (N.t.)

2.

Între pereții albi ai cantinei, în acea zi am devenit o degustătoare a lui Hitler.

Era toamna lui 1943, aveam douăzeci și șase de ani, cincizeci de ore de călătorie, șapte sute de kilometri parcurși. De la Berlin venisem în Prusia Răsăriteană, locul în care s-a născut Gregor, iar Gregor nu era acolo. Ca să scap de război, mă mutasem de o săptămână la Gross-Partsch.

Au venit neanunțați cu o zi în urmă acasă la socrii mei, spunând că o caută pe Rosa Sauer. Nu i-am auzit, pentru că eram în curtea din spate. Nu auzisem nici măcar zgomo-tul mașinii care parcase în fața casei, dar văzusem găinile alergând spre coteț.

— Pe tine te caută, a spus Herta.

— Cine?

S-a întors fără să răspundă. L-am strigat pe Zart, dar nu a venit. Era un motan monden, dimineața pleca la plimbare prin sat. Apoi am urmat-o pe Herta, gândin-du-mă la cine m-ar putea căuta. *Aici nu mă cunoaște nimeni, tocmai ce am ajuns. Oh, Doamne, s-a întors Gregor?*

— S-a întors soțul meu? am întrebat-o.

Dar Herta era deja în bucătărie, cu spatele către ușa de la intrare, obturând lumina. Și Joseph era tot în picioare, cu o mână sprijinită de masă și corpul aplecat.

— Heil Hitler!

Două siluete umbrite au întins energic brațul drept către mine.

L-am ridicat și eu, pășind peste prag. În bucătărie erau doi bărbați în uniformă gri-verzui. Umbra le întu-neca fețele. Unul dintre ei a spus:

— Rosa Sauer!

Am dat din cap.

— Führerul are nevoie de dumneavoastră.

Führerul nu mă văzuse niciodată, și totuși avea nevoie de mine.

Herta și-a șters mâinile pe șorț, iar soldatul SS a continuat să vorbească. Mi se adresa mie, se uita doar la mine, mă analiza minuțios: forță de muncă cu o constituție sănătoasă și robustă... Sigur, foamea mă subrezise puțin, sirenele din timpul raidurilor aeriene nocturne nu mă lăsau să dorm, pierderea a tot și a tutu-ror îmi distrusese ochii, dar fața era rotundă, părul era bogat și blond. Da, trebuie să vezi ca să crezi: o tânără ariană, deja călită de război, produs național sută la sută, o achiziție excelentă!

Soldatul SS s-a îndreptat spre ușă.

— Vă putem oferi ceva? a întrebat Herta cu o întârziere impardonabilă.

Oamenii de la țară nu știu să întâmpine oaspeți importanți. Joseph și-a îndreptat spatele.

— Venim mâine-dimineață la opt, să fiți gata! a spus soldatul care până atunci tăcuse, îndreptându-se și el către ușă.

Soldații SS erau prea politicoși. Sau poate nu le plăcea cafeaua de ghinde prăjite? Dar poate mai era vin, o sticlă păstrată în pivniță pentru când se va întoarce Gregor. Ideea e că nu au ținut cont de invitația Hertei, tardivă, ce-i drept. Sau poate că nu voiau să se lase pradă viciului, își căleau corpul prin abținere. Viciul te face mai slab, iar ei aveau multă voință. Au strigat *Heil Hitler*, ridicând brațul spre mine.

Când mașina a plecat, m-am dus la fereastră. Dărele roților pe pietriș trasau drumul către condamnarea mea la moarte. M-am dus la altă fereastră, într-o altă cameră, alergând dintr-o parte în alta a casei, în căutare de aer, o cale de scăpare. Herta și Joseph mă urmăreau. *Vă rog, lăsați-mă să gândesc! Lăsați-mă să respir!*

După spusele soldaților SS, primarul fusese cel care mi-a menționat numele. Primarul unui sat îi știe pe toți, chiar și pe cei nou-veniți.

— Trebuie să găsim o cale!

Joseph și-a luat bărbia în pumn și o strângea ca și cum de acolo ar fi putut ieși soluția.

Să lucrezi pentru Hitler, să-ți sacrifici viața pentru el, nu asta făceau toți germanii? Dar că aș putea ingera mâncare otrăvită și să mor așa, fără să fiu împușcată sau în urma unei explozii, Joseph nu putea să accepte așa ceva. O moarte în surdină, în afara scenei. Aș fi murit ca un șobolan, nu ca un erou. Femeile nu mor ca eroii.

— Trebuie să plec.

Mi-am sprijinit capul de fereastră și, de fiecare dată când încercam să respir adânc, mă oprea un junghi în claviculă. M-am mutat la altă fereastră. Un junghi în coaste. Nu reușeam să respir.

— Am venit aici pentru un trai mai bun și, în schimb, risc să mor otrăvită.

Râdeam plină de resentimente. Le-o reproșam socrilor mei, ca și cum ei ar fi fost cei care le spuseseși numele meu soldașilor SS.

— Trebuie să te ascunzi, a spus Joseph, să te refugiezi undeva.

— În pădure, sugeră Herta.

— Unde în pădure? Să mor de frig și de foame?

— Îți vom aduce noi de mâncare.

— Firește, a confirmat Joseph, nu te abandonăm.

— Și dacă vin să mă caute?

Herta s-a uitat la soțul ei.

— Tu crezi că o vor căuta?

— N-o să le pice bine, asta nu va...

Joseph nu se hazarda. Eram un dezertor fără armată. Eram ridicolă.

— Te-ai putea întoarce la Berlin, a propus el.

— Da, te-ai putea întoarce acasă, a repetat Herta, nu te vor urmări până acolo.

— Nu mai am casă la Berlin, ați uitat? Dacă n-aș fi fost constrânsă, n-aș fi venit niciodată aici!

Fața Hertei s-a contractat. Într-o clipă, depășisem limita decenței față de rolul fiecăreia dintre noi, față de puținele lucruri pe care le știam una despre cealaltă.

— Îmi pare rău, nu voiam să spun...

— Las-o baltă! mi-a tăiat-o scurt.

Am fost nepoliticoasă cu ea, dar în același timp deschisesem larg ușa încrederii dintre noi. Am simțit-o atât de aproape, încât aș fi vrut să mă agăț de gâtul ei și să strig: *Țineți-mă cu dumneavoastră, aveți grijă de mine!*

— Și voi? am întrebat. Dacă vin și nu mă găsesc, se vor răzbuna pe voi.

— O să ne descurcăm, a răspuns Herta și a plecat.

— Ce putem să facem?

Joseph și-a luat pumnul din bărbie. Soluția nu era acolo. Preferam să mor într-un loc necunoscut decât în orașul meu, unde nu mai aveam pe nimeni.

În cea de-a doua zi de când devenisem degustătoare, m-am trezit în zorii zilei. Cocoșul cântase, iar broaștele se opriseră brusc din orăcăit, ca și cum s-ar fi prăbușit toate de somn. Abia atunci m-am simțit singură, după o noapte întreagă în care stătusem trează. În reflecția din geam am văzut cearcăne în jurul ochilor și m-am recunoscut. Nu era din cauza insomniei sau a războiului. Acele dâre întunecate fuseseră mereu acolo, pe fața mea. Mama îmi spunea: mai închide cărțile alea, uită-te la fața ta!, tata zicea: credeți ca are deficiență de fier, domnule doctor?, iar fratele meu își freca fruntea de a mea, pentru că dezmierdarea aceea mătăsoasă îl făcea să adoarmă. În reflecția din geam am văzut aceiași ochi încercânați ca atunci când eram copil și am înțeles că erau un semn prevestitor.

Am ieșit să-l caut pe Zart, care moțăia încolăcit lângă gardul cotețului, ca și cum ar fi avut grijă de găini. Nu era înțelept să lași doamnele nesupravegheate. Zart era un bărbat de modă veche, așa că știa asta. Gregor, în schimb, plecase. Voia să fie un bun german, nu un soț bun.

Prima dată când am ieșit împreună, mi-a dat întâlnire la o cafenea din apropierea Domului și a întârziat. Ne-am așezat la o masă afară. Era cam frig, în ciuda soarelui care scălda orașul. M-am delectat descifrând un motiv muzical în corul păsărilor și un spectacol de dans în zborul lor, făcut special pentru mine, pentru acel moment care sosise în sfârșit și semăna cu iubirea pe care o așteptam încă de

când eram mică. O pasăre s-a desprins din stol. Mândră și răzleață, cobora în picaj, ca și cum ar fi vrut să plonjeze în râul Spree. Atingea apa cu aripile întinse și imediat se înălța iar. Fusese doar dorința spontană de a evada, un moment de inconștiență, gestul impulsiv al euforiei. Acea euforie mă făcea să-mi sfârâie tălpile. În fața șefului meu, tânărul inginer care stătea cu mine la masă, mi-am dat seama că sunt euforică. Fericirea era abia la început.

Comandasem o felie de plăcintă cu mere și nici măcar nu o gustasem. Gregor a remarcat acest lucru: Nu-ți place? Nu știu, am spus râzând. Am împins farfuria în fața lui, oferindu-i-o, iar când l-am văzut înfulecând primul dumatic, mestecând de zor cu o frenezie naturală, mi s-a făcut poftă și mie. Așa că am luat o bucată, apoi încă una, și ne-am trezit mâncând din aceeași farfurie, discutând fără un subiect anume, fără să ne uităm unul la celălalt, de parcă asta ar fi fost deja prea intim, până când furculițele noastre s-au atins brusc. În acel moment am tăcut, ridicându-ne capetele. Ne-am privit îndelung, în timp ce păsările continuau să zboare sau se odihneau pe ramuri, pe balustrade, pe felinare, cine știe, poate că își îndreptau ciocul spre râu pentru a plonja în el, fără să mai iasă vreodată. Apoi Gregor mi-a blocat intenționat furculița cu a lui. Era ca și cum m-ar fi atins.

Herta a venit să adune ouăle mai târziu decât de obicei. Poate și ea avusese insomnii noaptea trecută, iar în dimineața aceea nu reușise să se trezească. M-a găsit neclintită pe scaunul de metal ruginit, cu Zart ghemuit în poală. S-a așezat lângă mine, uitând de micul dejun.

Ușa a scârțâit.

— Au venit deja? a întrebat Herta.